

une initiative de la
Conférence
Permanente
Intercommunale
Transfrontalière

een initiatief van de
Grensoverschrijdende
Permanente
Conferentie van
Intercommunales

Lille Métropole Communauté Urbaine (f)
IDETA, Tournai (b)
IEG, Mouscron (b)
LEIEDAL, Kortrijk (b)
vvi, Ieper-Roeselare (b)

2 place du Concert
F 59043 Lille cedex
tel (33) 320 63 33 65
fax (33) 320 63 33 99

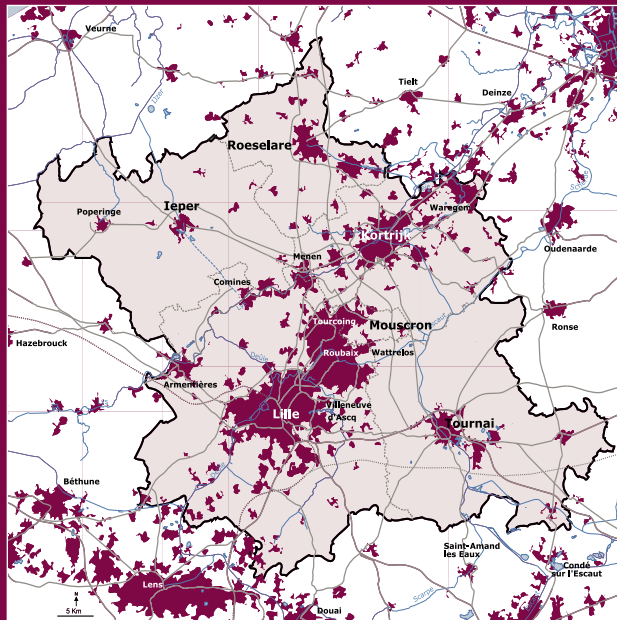
grootstad@lille-metropole-2015.org

Le projet **GROOTSTAD**
(1998-2001)

a bénéficié du cofinancement
de l'Union européenne
(programme TERRA, REGIO DG),
des Régions wallonne et flamande,
de la Province de Flandre Occidentale
et des partenaires du projet.
Il a été réalisé
avec le concours de
l'Agence de développement et
d'urbanisme de Lille métropole.

Het project **GROOTSTAD**
(1998-2001)

werd mogelijk gemaakt
door de financiering
van de Europese Unie
(programma TERRA, REGIO DG),
van het Vlaamse en het Waalse Gewest,
van de Provincie West-Vlaanderen
en van de projectpartners.
Het werd gerealiseerd
in samenwerking met het
Agence de développement et
d'urbanisme de Lille métropole.

Verantwoordelijke uitgever / Editeur responsable

Vereniging GPCI / Association COPIT
Jef Van Staeyen
2 place du Concert - F 59043 Lille cedex

Redactie / Rédaction

Céline de Angeli
Nederlendstalige versie : Carine Reuvers en het Grensoverschrijdend atelier

Grafisch concept & layout / Conception graphique et mise en page

StockGraphicDesign – Kortrijk
Druk / Impression : Drukkerij Beyaert
Publicatie / Publication : maart / mars 2002

Illustraties / Illustrations

Vincent Bouyer - François Duvernay - Max Lerouge - Johan Stock - Philippe Thomas

Cette synthèse a été rédigée à partir de la "Proposition de Stratégie pour une métropole transfrontalière",
éditée sous la forme d'un cahier de l'Atelier transfrontalier : Cahier Σ (Sigma).
Deze synthese werd opgesteld op basis van het "Ontwerp van Strategie voor een grensoverschrijdende
metropool", dat als cahier van het het Grensoverschrijdend atelier werd uitgegeven : Cahier Σ (Sigma)

Reeds verschenen / Déjà parus

Cahier 1

Concurrence et complémentarité économiques – 4 rapports
introductionnels / Economische concurrentie en complementariteit –
4 inleidende expertises

Cahier 2

Portrait du paysage / Portret van het landschap – Philippe Thomas
et Anne Leplat

Cahier 3

Métropolisation transfrontalière : perception, attentes, orientations /
Grensoverschrijdende metropool : perceptie, verwachtingen,
oriëntaties – TETRA

Cahier 4

La gestion des ressources en eau / Het beheer van de water-
voorraden – Cathy Denimal

Cahier 5

Portrait économique / Economisch portret – François Milléquant et
Hassan EL Asraoui

Cahier 6

Mobilité et accessibilité / Mobiliteit en bereikbaarheid - TRITEL
& CETE

Cahier 7

Nouvelles stratégies à l'égard du paysage / Nieuwe strategieën
aangaande het landschap – Eric Luiten

Cahier 8

La métropole transfrontalière en questions : ce qu'en pensent
les secrétaires communaux / De grensoverschrijdende metropool
vandaag en morgen : de gemeentesecretarissen aan het woord –
TETRA

Cahier 10

Les motifs du paysage / Motieven in het landschap –
Philippe Thomas

Cahier 12

Une métropole en réseau / Een netwerk-metropool –
Bruno Sinn - Christian Vandermotten - Louis Albrechts

Cahier 14

Le décloisonnement frontalier du marché de l'emploi /
De ontgrenzing van de arbeidsmarkt – WES

Cahier 16

Atlas de l'équipement culturel de la métropole franco-belge /
Atlas van de culturele voorzieningen in de Frans-Belgische metropool
– Agence de développement et d'urbanisme de Lille métropole

Dossier 1

Développement du paysage : projets, acteurs et outils /
Landschapsopbouw : projecten, actoren en instrumenten

Dossier 2

Portrait économique, version intégrale / Economisch portret,
integrale versie – François Milléquant et Hassan EL Asraoui

Dossier 3

La gestion des ressources en eau dans la métropole, version
intégrale / Het beheer van de watervoorraden in de metropool,
integrale versie – Cathy Denimal

Cahier Σ Synthèse

Proposition de Stratégie pour une métropole transfrontalière /
Ontwerp van Strategie voor een grensoverschrijdende metropool –
SPIRE + IGEAT + ISRO & Atelier

publié par "La Renaissance du Livre", éditeur à Tournai,
bij "La Renaissance du Livre", uitgever in Tournai,

Lille Eurométropole franco-belge
De Frans-Belgische Eurometropool

Martine Le Blan, nov. 2001

Stratégie pour une métropole transfrontalière

Strategie voor een grensoverschrijdende metropool

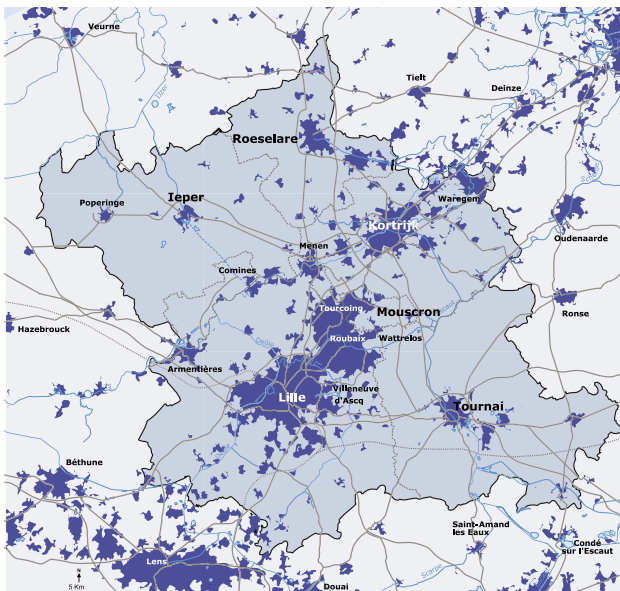
proposée par la COPIT - voorgesteld door de GPCI
mars 2002 - maart 2002

Éditorial

*Fruit d'un processus d'études, de débats et d'échanges transfrontaliers mené entre 1998 et 2001, cette publication "**Stratégie pour une métropole transfrontalière**" s'inscrit dans la volonté de développer la métropole franco-belge et de la porter au rang de métropole internationale.*

Proposé par la COPIT, ce document reprend l'essentiel des analyses et réflexions rassemblées dans un Cahier de l'Atelier transfrontalier, publié en décembre 2001. Premier essai de regard partagé sur notre territoire, cette proposition de stratégie est volontairement ouverte aux contributions de chacun, aux enrichissements de tous, pour dessiner une ambition, une référence, partagée par tous les acteurs des territoires concernés, qu'ils soient de Flandre, de Wallonie ou de France.

Place aujourd'hui au débat. Place surtout demain aux actes pour concrétiser dans les faits, et ensemble, cette ambition transfrontalière et métropolitaine.

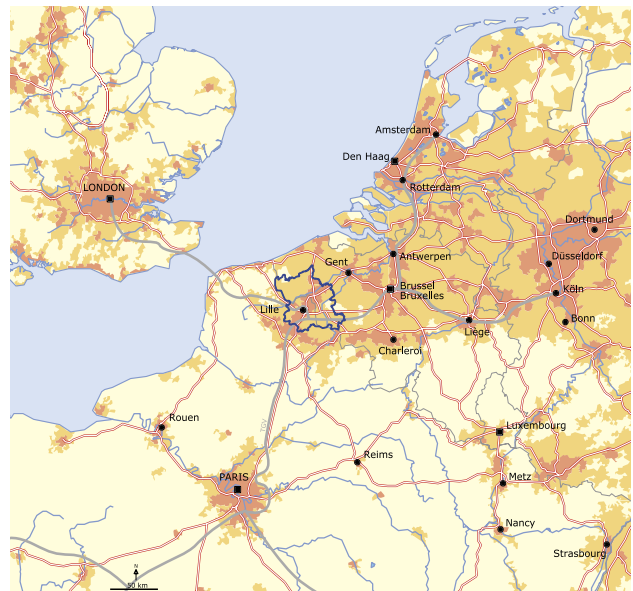

Editoriaal

*Voorliggende "**Strategie voor een grensoverschrijdende metropool**" is het concrete resultaat van talrijke tussen 1998 en 2001 gevoerde grensoverschrijdende debatten en studies : ze getuigt van de sterke wil om samen te bouwen aan een Frans-Belgische metropool met internationale uitstraling.*

De Strategie is een initiatief en een voorstel van de GPC. Ze geeft een overzicht van de belangrijkste analyses en beschouwingen die in december 2001 als Cahier van het grensoverschrijdend atelier werden gepubliceerd. Ze vormt een krachtige aanzet tot het ontstaan van een gemeenschappelijke visie op de toekomst van onze regio, en staat in ruime mate open voor bijdragen en suggesties van alle actoren uit de samenleving. Zo kunnen een gezamenlijke ambitie en gemeenschappelijke referenties ontstaan voor alle betrokkenen uit Vlaanderen, Wallonië en Frankrijk.

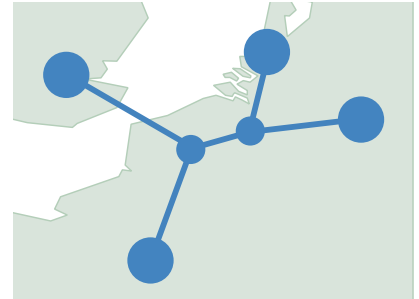
Vandaag is het tijd voor debat. Maar vooral : morgen werken we samen om de grensoverschrijdende, metropolitane ambitie gestalte te geven.

Sommaire - Inhoud

	Bâtir une métropole franco-belge solidaire : une exigence aujourd'hui pour compter au plan européen	4
	Bouwen aan een solidaire Frans-Belgische metropool : basisvoorwaarde voor internationale uitstraling	
	La coopération transfrontalière, une chance pour acquérir une stature internationale	
	Grensoverschrijdende samenwerking als buitenkans om een internationale status te verwerven	5
	Organiser la métropolisation et le devenir du territoire transfrontalier : une stratégie partagée	
	Een gezamenlijke strategie om de toekomst van het grensoverschrijdend gebied voor te bereiden en de metropoolvorming te stimuleren	6
1	La métropole franco-belge : un territoire de vie pour les citoyens	
	Leven - wonen en werken in de Frans-Belgische metropool	8
2	La métropole franco-belge : un territoire pour créer et entreprendre	
	Ruimte om te ondernemen in de Frans-Belgische metropool	12
3	La métropole franco-belge : un territoire de qualité	
	Een goede omgevingskwaliteit in de Frans-Belgische metropool	16
4	La métropole franco-belge : un territoire de décision et d'action collectives	
	Samen beslissen en samen handelen in de Frans-Belgische metropool	20

Bâtir une métropole franco-belge solidaire : *une exigence aujourd'hui pour compter au plan européen*

Bouwen aan een solidaire Frans-Belgische metropool : *basisvoorwaarde voor internationale uitstraling*

• Autour de Lille, Tournai, Mouscron, Kortrijk, Ieper et Roeselare s'organise une vaste aire métropolitaine transfrontalière. Peuplée de 1,9 million d'habitants (3 millions avec l'ancien bassin minier du Nord-Pas de Calais), elle profite d'un réseau étoffé d'infrastructures de transport et jouit d'un positionnement géographique très favorable au sein de l'espace européen. Facilité par la proximité et les densités urbaines, les échanges s'intensifient, comme en témoignent les pratiques commerciales et de loisirs, les relations domicile-travail... Originalité : cette métropole transfrontalière est polycentrique avec sa diversité de centres urbains, tri-culturelle avec ses populations flamandes, françaises et wallonnes, tri-régionale et bi-nationale.

Pourtant ici les atouts pourraient être davantage cultivés (diversité culturelle et territoriale, positionnement géographique, poids démographique...). Par rapport à d'autres régions métropolitaines de taille comparable, la métropole franco-belge affiche des performances moindres : sous-représentation des firmes internationales et des institutions financières, déficit de notoriété du potentiel de recherche et de formation, rayonnement international faible... À l'heure de la mondialisation, de l'intégration européenne et de la compétition accrue entre les territoires, le pari est aujourd'hui de montrer qu'il est possible de s'appuyer sur les forces de chacun pour métamorphoser cette aire transfrontalière et l'ériger au rang de métropole internationale.

• Lille, Kortrijk, Ieper, Roeselare, Tournai, Mouscron en de omliggende steden en dorpen vormen samen een uitgestrekte, grensoverschrijdende metropool. Die telt zo'n 1,9 miljoen inwoners, en zelfs 3 miljoen als men er het vroegere Mijnbekken van Nord-Pas de Calais bijtelt. Ze beschikt over een dicht netwerk van verkeerswegen en ligt zeer gunstig in het centrum van West-Europa. Omdat de talrijke steden zo kort bij elkaar liggen is het niet verwonderlijk dat de samenwerking en uitwisselingen steeds intensiever worden, zoals blijkt uit de evolutie van bv. koop- en recreatiegedrag of woon-werkverkeer. Kenmerkend voor deze grensoverschrijdende metropool is haar polycentrisch karakter. Ze is ook tricultureel, met Fransen, Vlamingen en Walen. Ze is binationaal en tiregionaal.

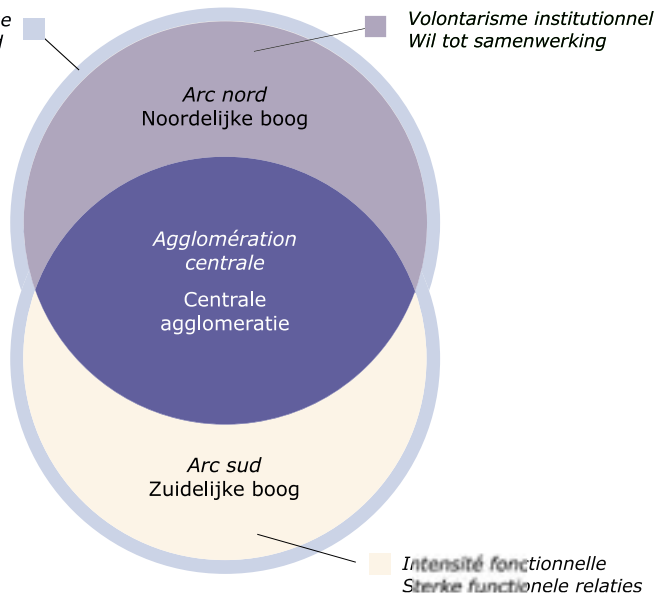
Toch kunnen al deze troeven nog veel beter worden benut, vooral de culturele en territoriale diversiteit, de geografische positie en het numeriek belang. In vergelijking met andere metropoolgebieden van vergelijkbare grootte presteert de Frans-Belgische metropool nog altijd minder goed : internationale bedrijven en financiële instellingen zijn ondervertegenwoordigd, de bekendheid van het onderzoeks- en opleidingspotentieel is gering, de internationale uitstraling blijft beperkt. In een tijd van mondialisering, Europese integratie en verhoogde concurrentie tussen regio's moet meer en intensiever samengewerkt worden om van dit grensoverschrijdend gebied een volwaardige internationale metropool te maken.

samen met het vroegere Mijnbekken van Nord-Pas de Calais (de Zuidelijke boog) vormt de Frans-Belgische metropool (de GPCI) een metropoolgebied van 3 miljoen inwoners

avec l'ancien bassin minier du Nord-Pas de Calais (Arc Sud), la Métropole franco-belge (COPIT) forme une aire métropolitaine, forte de 3 millions d'habitants

Proximité géographique
Geografische nabijheid

Volontarisme institutionnel
Wil tot samenwerking

La coopération transfrontalière, une chance pour acquérir une stature internationale

- Entre London, Paris, la Ruhr et le Randstad s'est organisé en Europe un espace de développement à forte valeur ajoutée et de renommée mondiale. Dans cet ensemble concentrant les pouvoirs économiques et politiques et polarisé par ces méga-attracteurs, quelle peut être la place de l'aire métropolitaine franco-belge ? Comment accroître son attractivité ? Quelle voie emprunter pour éviter d'être réduit au rang de banlieue des capitales voisines et s'affirmer en métropole européenne ?

De la "métropole en miettes" à la métropole en réseau

Aujourd'hui, le défi est de transformer cet espace transfrontalier en un véritable "système métropolitain intégré". C'est avant tout pour gagner en masse critique, une des trois conditions avec l'accessibilité et la qualité de vie pour devenir une métropole internationale.

Le chemin de la métropolisation passe par des coopérations plus intenses entre les villes et les acteurs de l'aire transfrontalière pour transformer un chapelet de villes et d'agglomérations en une métropole en réseau, forte et dynamique. C'est à ce prix que pourra s'édifier une métropole porteuse d'une identité originale, de rayonnement international et garantissant pour tous plus de prospérité, de qualité de vie et de mieux-être.

Des essais de coopération

Des rapprochements sont à l'œuvre depuis plusieurs années. De part et d'autre de la frontière, des coopérations se sont tissées à différentes échelles pour effacer la frontière le temps d'un projet, d'un événement ou d'une rencontre.

Ainsi un rapprochement institutionnel est en marche depuis dix ans à l'initiative de cinq intercommunales flamandes, wallonnes et française, Leiedal (Kortrijk), wvi (Ieper et Roeselare), IDETA (Tournai), IEG (Mouscron) et Lille métropole communauté urbaine, rassemblées au sein de la COPIT (Conférence permanente intercommunale transfrontalière).

Grensoverschrijdende samenwerking als buitenkans om een internationale status te verwerven

- De vierhoek van wereldsteden London, Paris, Randstad en Ruhrgebied is een gebied van mondiaal belang. Wat kan de plaats zijn van de Frans-Belgische metropool midden deze concentratie aan economische en politieke machts- en beslissingscentra, midden al deze activiteiten met een hoge toegevoegde waarde ? Hoe kan ze aantrekkelijk zijn ? Hoe kan bekomen worden dat ze meer dan een voorstad wordt ? Hoe kan ze zichzelf profileren als een volwaardige Europese metropool?

Van "versnipperde metropool" tot netwerkmetropool

Om een volwaardig en "geïntegreerd metropoolsysteem" te maken moeten allereerst een aantal drempelwaarden overstegen worden. Naast bereikbaarheid en levenskwaliteit vormt dit één van de drie basisvoorwaarden voor metropoolvorming.

Zowel de steden als de actoren moeten intensiever samenwerken om te komen tot een krachtige en dynamische netwerkmetropool. Alleen als daaraan voldaan is kan er sprake zijn van een metropool met een eigen identiteit en met internationale uitstraling. Zo'n internationale metropool kan iedereen meer welvaart, levenskwaliteit en welzijn brengen.

Initiatieven tot samenwerking

Sinds enkele jaren zijn op verschillende schalen grensoverschrijdende samenwerkingsverbanden tot stand gebracht. Deze doen de grens vervaagen voor de duur van een project, een evenement of een ontmoeting. Op initiatief van vijf Vlaamse, Waalse en Franse intercommunales bestaat er sinds een tiental jaar een institutionele, meer structurele samenwerking : de GPCI (Grensoverschrijdende permanente conferentie van intercommunales), met Leiedal (Kortrijk), wvi (Ieper en Roeselare), IDETA (Tournai), IEG (Mouscron) en Lille métropole communauté urbaine.

Organiser la métropolisation et le devenir du territoire transfrontalier : une stratégie partagée

- Le temps est venu d'aller plus loin en transformant ces premiers essais de mobilisation commune. Au-delà des volontés de coopération qui se sont fait jour, au-delà des premières réalisations symboliques, la métropole doit se doter aujourd'hui d'une stratégie de développement partagée par tous. C'est à cette condition que cette aire métropolitaine franco-belge pourra tirer parti de ses forces (poids démographique, positionnement géographique...) et convertir ses faiblesses actuelles (identité tri-culturelle et bi-nationale, émiettement des pouvoirs locaux, faiblesse démographique de la ville centre...) en atouts. En catalyseurs de développement pour conquérir des avantages concurrentiels et compter au plan européen.

La stratégie, un équilibre entre des visions et stratégies plurielles

Dans ce territoire multipolaire, la vision des acteurs de la coopération et de la métropolisation est loin d'être unique. Les perceptions et les approches diffèrent parfois sur les plus-values attendues et le positionnement des intercommunales dans le processus. La coopération doit-elle avant tout répondre aux enjeux d'aménagement et de développement liés à la frontière ou vise-t-elle à faire exister et reconnaître le territoire sur la scène internationale ? Quelle peut être la place des intercommunales compte tenu des stratégies spécifiques déployées par chacune ? Autant de questionnements pris en compte dans cette stratégie. En exprimant la vision du devenir de ce territoire transfrontalier souhaité par l'ensemble des acteurs, la stratégie est un équilibre, le fruit de compromis, entre des attentes diverses exprimées ici ou là.

Een gezamenlijke strategie om de toekomst van het grensoverschrijdend gebied voor te bereiden en de metropoolvorming te stimuleren

- De tijd is aangebroken om de bestaande initiatieven verder uit te bouwen. Het is nu nodig op schaal van de metropool een gezamenlijke ontwikkelingsstrategie op te stellen, waarbij alle burgers zich betrokken kunnen voelen. Alleen dan kan het Frans-Belgische metropoolgebied zijn sterke punten volledig benutten, zoals demografisch gewicht en geografische positie, en kan het zijn zwakke kanten, zoals zijn triculturele en binationale karakter, de versnippering van de lokale bevoegdheden en de demografische zwakte van centrumstad Lille, tot sterke punten ombuigen. Zodat het ontwikkelingstroeven worden, waardoor de metropool attractiever wordt en op Europees vlak echt mee gaat tellen.

De gezamenlijke strategie : een evenwicht tussen uiteenlopende visies en strategieën

In dit polycentrische metropoolgebied hebben de betrokken actoren soms nogal uiteenlopende visies. Hun percepties en benaderingen verschillen wat betreft de te verwachten meerwaarden van de metropoolvorming en de positionering van de intercommunales in het metropoolvormingsproces. Moet de grensoverschrijdende samenwerking in de eerste plaats voorrang geven aan concrete projecten, of moet de nadruk liggen op de internationale uitstraling ? Wat is de rol van de intercommunales, die elk hun eigen strategie hebben ? De gezamenlijke strategie gaat in op deze vragen. Ze geeft uitdrukking aan een gemeenschappelijke toekomstvisie. Ze is evenwichtig, ook als resultaat van compromissen die rekening houden met de verwachtingen van elkeen.

Contexte

- *Ce projet de Stratégie est le fruit de plusieurs années d'études et de débats initiés dans le cadre du projet "Grootstad" par l'Atelier transfrontalier, outil technique mis sur pied par la COPIT pour explorer et organiser de nouvelles voies de coopération. Des centaines d'experts et de témoins ont été mobilisés pour construire ensemble une vision d'avenir du territoire transfrontalier et définir des projets de développement et d'aménagement partagés. Les réflexions se sont concentrées depuis 1998 sur 9 thèmes : métropolisation, protection et valorisation de la ressource en eau, mobilité et accessibilité, concurrence et complémentarité économiques, mise en cohérence de la planification locale, paysage, enseignement, culture, langue.*

Context

- *Dit ontwerp van Strategie is het resultaat van jarenlange studies en debatten die in het kader van het project "Grootstad" werden gevoerd door het Grensoverschrijdend atelier, een technische werkgroep die door de GPCI werd opgericht om nieuwe samenwerkingsmogelijkheden te onderzoeken en te organiseren. Enkele honderden deskundigen en bevoorrechte getuigen werden gemobiliseerd om te bouwen aan een gezamenlijke toekomstvisie en om concrete projecten te definiëren. Sinds 1998 concentreren de werkzaamheden binnen Grootstad zich rond negen thema's : metropoolvorming, bescherming en valorisatie van de watervoorraad, economische concurrentie en complementariteit, mobiliteit en bereikbaarheid, landschapsopbouw, onderwijs, cultuur, taal en grensoverschrijdende afstemming van lokale planning.*

Une stratégie pour un développement durable du territoire transfrontalier

La stratégie, qui précise le niveau d'ambition et la forme des interventions à engager en matière de coopération transfrontalière, s'inscrit résolument dans une perspective de développement durable. Elle promet davantage de cohésion sociale et de citoyenneté, de prospérité économique, de qualité urbaine et environnementale.

Gagner ce pari requiert de satisfaire à plusieurs conditions.

Condition 1 : Forger une représentation partagée exprimant l'identité originale de ce territoire et donner une dénomination à cette métropole en réseau dans le respect des cultures de chacun.

Condition 2 : Tirer parti de la diversité culturelle pour faire de la métropole un lieu de rencontre, d'enrichissement et d'innovation pour tous.

Condition 3 : Savoir concilier les opérations "marketing" cultivant l'image d'une métropole européenne et les opérations d'aménagement et de développement menées au bénéfice des habitants et des activités du territoire transfrontalier.

Condition 4 : Penser, décider et réaliser les projets à une échelle adaptée aux enjeux.

Condition 5 : Assurer la visibilité des projets de coopération pour susciter l'adhésion de tous à la démarche de métropolisation transfrontalière et cultiver dans la durée une mobilisation collective.

Condition 6 : Promouvoir une concurrence positive au sein du territoire pour développer l'attractivité de la métropole et faire que les réussites des uns deviennent des atouts pour les autres.

Een gezamenlijke strategie voor duurzame ontwikkeling

De gezamenlijke strategie, die de ambities verduidelijkt, en die aangeeft hoe er grensoverschrijdend samengewerkt moet worden, kiest resoluut voor duurzame ontwikkeling : meer sociale cohesie en burgerzin, meer economische welvaart en meer kwaliteit voor stad en milieu.

Om daarin te slagen moet aan volgende voorwaarden worden voldaan.

Voorwaarde 1 : Een denkbeeld en een benaming vinden voor deze netwerkmetropool, die uitgaan van de veelheid en verscheidenheid in culturen van de deelgebieden.

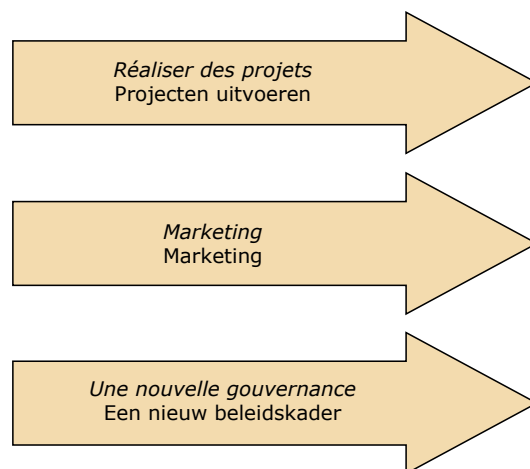
Voorwaarde 2 : Eenheid in verscheidenheid : de metropool moet voor iedereen een plek van ontmoeting, verrijking en innovatie zijn.

Voorwaarde 3 : Initiatieven voor "Regio- of City-Marketing", ter bevordering van een Europees imago, combineren met projecten ten gunste van de bewoners en bedrijven in de metropool.

Voorwaarde 4 : Uitdagingen en projecten steeds op het meest geschikte niveau aanpakken, van overleg via beslissing tot uitvoering.

Voorwaarde 5 : Zorgen voor zichtbare grensoverschrijdende initiatieven, als basis voor een algemene en blijvende mobilisering van de bevolking.

Voorwaarde 6 : Een gezonde wedijver stimuleren om de attractiviteit van de grensoverschrijdende metropool te verhogen : de sterke punten van de afzonderlijke deelgebieden moeten troeven worden voor de hele metropool.

drie aandachtsgebieden, gelijktijdig aanpakken
trois domaines d'action concomitante

La métropole franco-belge :

un territoire de vie pour les citoyens

Leven - wonen en werken in de Frans-Belgische metropool

- Construire un projet de coopération transfrontalière n'a de sens que si tous les citoyens en perçoivent les dividendes. Si les rapprochements institutionnels de part et d'autre de la frontière consolident l'intégration européenne et la paix entre les peuples et les cultures, ils visent surtout à améliorer la vie quotidienne, à cultiver un esprit d'échange et d'ouverture favorable aux initiatives citoyennes et entrepreneuriales et à installer plus de solidarité et de cohésion économique et sociale.
- Werken aan een grensoverschrijdend metropool heeft enkel zin als alle burgers er baat bij hebben. Weliswaar versterkt de institutionele samenwerking de Europese integratie en de goede verstandhouding tussen de volkeren en de culturen, maar hoofddoelstellingen blijven de verbetering van de kwaliteit van leven, de openheid van geest, het samen denken en overleggen, het openstaan voor initiatieven van burgers en ondernemers, en het verhogen van solidariteit en economische en sociale cohesie.

1 Mobiliser la société civile dans des projets transfrontaliers

Parce que la coopération transfrontalière pour être durable doit être l'affaire de tous et s'enraciner dans les pratiques du quotidien, les initiatives de coopération de la société civile sont à encourager. En particulier celles favorisant les coopérations de proximité et la mise en réseau des acteurs.

Les citoyens doivent être partie prenante pour faire vivre et perdurer ce processus de coopération qui ne peut appartenir aux seuls élus et techniciens. Aujourd'hui, il est primordial de les interpeller régulièrement et de les faire réagir sur cette ambition à l'occasion de temps forts. Ces derniers sont des rendez-vous qui signent cette volonté de les impliquer activement dans cette dynamique collective et de mieux leur faire connaître l'intérêt transfrontalier.

CONCRÈTEMENT

- > Installer une démarche participative autour de la recherche d'une appellation pour la métropole illustrant sa diversité culturelle et identitaire, ainsi qu'autour de la mise au débat public du projet de Stratégie
- > Créer un fonds d'initiative citoyenne et lancer régulièrement des appels à projet largement médiatisés pour susciter un grand nombre de dossiers de candidature

1 De samenleving mobiliseren voor grensoverschrijdende projecten

Omdat grensoverschrijdende samenwerking alleen duurzaam kan zijn als iedereen erachter staat en het dagelijks leven als uitgangspunt neemt, moeten initiatieven vanuit de samenleving sterk worden aangemoedigd, vooral als ze kleinschalig zijn en/of de netwerkvorming bevorderen.

De burgers moeten actief deelnemen aan de grensoverschrijdende samenwerking ; deze mag niet alleen een zaak van politici en beleidsmedewerkers zijn. Het is van kapitaal belang de bevolking actief en regelmatig bij de samenwerking te betrekken, en ze om respons te vragen op belangrijke momenten en bijzondere evenementen, zodat de vertrouwde met het grensoverschrijdende gebeuren gestaag en zeker groeien kan.

CONCREET

- > De bevolking betrekken bij het zoeken naar een naam voor de metropool die uitdrukking geeft aan de culturele en identitaire diversiteit ; een openbaar debat organiseren omtrent dit ontwerp van Strategie
- > Een fonds voor burgerinitiatieven opzetten, en regelmatig oproepen tot projecten lanceren, die ruim aandacht krijgen in de media

2 Stimuler l'appropriation du territoire transfrontalier

Être citoyen d'un espace transfrontalier suppose que les droits et devoirs s'exercent partout de manière égale. Or la réalité est autre. Les différences de réglementation de part et d'autre de la frontière limitent souvent la possibilité pour chacun de vivre le territoire transfrontalier comme un tout, comme un territoire de vie.

Pour éviter que le territoire transfrontalier reste une entité abstraite, il faut gommer peu à peu les obstacles qui freinent la perméabilité de la frontière et nuisent à une pratique et une appropriation larges du territoire. Les travailleurs transfrontaliers, les consommateurs, les habitants, attendent d'être mieux informés, éclairés dans leurs choix au quotidien afin de tirer parti des opportunités offertes par l'existence d'un territoire transfrontalier. Ce qui suppose de rassembler et d'organiser une information aujourd'hui encore trop éclatée.

CONCRÈTEMENT

- > Valoriser l'information transfrontalière (transport, emploi, formation...) au travers d'outils adaptés aux différents publics et développer un fonds financier de soutien aux initiatives des opérateurs privés
- > Garantir des services postaux transfrontaliers sûrs et rapides

3 Conjuguer réalisations emblématiques et requalification urbaine

Les projets symboliques constituent de formidables vecteurs pour rassembler les forces vives d'un territoire. Plusieurs sites frontaliers, aujourd'hui en déshérence ou déqualifiés, se prêtent à des interventions fortes en matière d'aménagement et de développement. Ces réalisations pourront témoigner de la vigueur du territoire transfrontalier à se renouveler et à effacer les stigmates liés à la reconversion. Du pari aussi de bâtir une métropole transfrontalière.

CONCRÈTEMENT

- > Réaliser le "Carré urbain" de Comines pour restaurer une continuité urbaine entre ces deux villes jumelles et les ouvrir davantage sur la rivière
- > Créer un pôle d'activités emblématiques (école multilingue,...) sur un site transfrontalier, à la croisée de la Flandre, de la France et de la Wallonie
- > Poursuivre le projet de Parc de la Lys entre Halluin et Menen et favoriser son insertion urbaine
- > Réaliser le projet territorial de Mouscron, Tourcoing et Wattrelos
- > Réaménager et donner de nouvelles vocations aux postes-frontières (Rekkem-Ferrain, Risquons-Tout, Camphin-Lamain...)

2 De betrokkenheid bij de grensoverschrijdende regio stimuleren

Burger zijn van een grensoverschrijdende regio houdt in dat rechten en plichten a priori aan weerszijden van de grens dezelfde zijn. De werkelijkheid is echter anders. De verschillen in reglementering maken het de mensen vaak moeilijk, zometijde onmogelijk, het grensoverschrijdend gebied als één leefgebied te beleven.

Om te vermijden dat de grensoverschrijdende metropool een abstract begrip blijft, moeten de obstakels worden weggenomen die een ruime betrokkenheid in de weg staan. Grensoverschrijdende werknemers, consumenten en inwoners verwachten ook beter geïnformeerd te worden over praktische zaken, zodat ze de mogelijkheden die de grensoverschrijdende metropool te bieden heeft ook ten volle kunnen benutten. Informatie, die nu nog sterk versnipperd is, moet beter gebundeld en gestructureerd worden.

CONCREET

- > Praktische grensoverschrijdende informatie (over transport, werkgelegenheid, onderwijs, enz.) op een aangepaste wijze naar de verschillende doelgroepen verspreiden; een fonds opzetten ter ondersteuning van informatie-initiatieven uit de privé-sector
- > Snelle en betrouwbare grensoverschrijdende postbezorging

3 Projecten met symbolische waarde combineren met stedelijke herwaarderingsprojecten

Symbolische projecten zijn ideale middelen om alle partijen die binnen een bepaald deelgebied actief zijn samen te brengen en samen te doen werken. Meerdere grenssites, die vandaag verlaten of verwaarloosd zijn, lenen zich uitstekend voor sterke ingrepen. Dergelijke projecten kunnen getuigen van het vermogen van de grensoverschrijdende regio zichzelf te vernieuwen, en de stigmates van de reconversie teniet te doen. Zij geven ook aan wat een uitdaging het is te bouwen aan een hechte, grensoverschrijdende metropool.

CONCREET

- > Het "Carré urbain" van Comines: stadsvernieuwing rond de verbreding en herprofilering van de Leie, om het stedelijk weefsel te herstellen en de band met de rivier te verbeteren
- > Symbolische activiteiten, waaronder een meertalige school, vestigen in de grensoverschrijdende site op het knooppunt tussen Vlaanderen, Frankrijk en Wallonië
- > Het Leiepark in Halluin en Menen: de uitvoering voortzetten en versnellen, de band met de steden versterken
- > Het stedelijk project van Mouscron, Tourcoing en Wattrelos
- > De grensposten (Rekkem-Ferrain, Risquons-Tout, Camphin-Lamain...) herinrichten en nieuwe functies geven

10

4 Lever l'obstacle de la langue en développant le multilinguisme

(Lire aussi p.15 "Fortifier la pratique des langues étrangères")

L'intensification des relations transfrontalières au sein d'un territoire peuplé de Néerlandophones et de francophones ne peut prospérer qu'en levant la barrière des langues. De nombreux efforts restent à accomplir pour favoriser la pratique du néerlandais chez les Francophones et soutenir celle du français chez les Néerlandophones. Sans oublier de développer l'anglais, impératif pour une population qui entend faire de son territoire une métropole internationale.

CONCRÈTEMENT

- > Développer le multilinguisme dès le plus jeune âge, notamment par un environnement adapté (médias, clubs, jumelages,...) et mettre au point une convention-cadre pour favoriser les échanges scolaires
- > Organiser chaque année la Fête des langues, événement ludique et festif mettant les habitants au contact d'autres langues et cultures

5 Fortifier une offre culturelle ambitieuse

Les métropoles internationales se distinguent par une vitalité culturelle et une profusion d'espaces de création et de diffusion qui rejaillissent sur leur image de marque et leur notoriété.

L'ambition culturelle pour la métropole franco-belge s'exprimera par la valorisation et la mise en réseau des lieux, pratiques et acteurs ainsi que par le développement d'une offre culturelle transfrontalière en faveur du plus grand nombre. La désignation de Lille comme capitale européenne de la culture en 2004 est une chance à saisir pour accélérer la mutation du tissu culturel.

CONCRÈTEMENT

- > Produire des événements culturels transfrontaliers et favoriser la promotion transfrontalière de l'offre culturelle
- > Élaborer un schéma de développement culturel transfrontalier

4 Meertaligheid bevorderen om de taaldrempel te overschrijden

(Lees ook p.15 "Een stap voorwaarts in talenkennis")

De grensoverschrijdende relaties binnen een gebied waar Frans en Nederlands gesproken worden kunnen pas echt intensief zijn als de taalbarrière verdwijnt. Er moeten nog heel wat inspanningen geleverd worden om de beheersing van het Nederlands bij de Franstaligen te bevorderen, en die van het Frans bij de Nederlandstaligen te ondersteunen. Zonder daarom het Engels te verwaarlozen, waarzonder een internationale metropool ondenkbaar is.

CONCREET

- > Meertaligheid ontwikkelen bij jonge kinderen, met name door een aangepaste, meertalige omgeving (via media, clubs, verzusteringen, ...); een kaderovereenkomst opstellen voor uitwisselingsprogramma's tussen scholen
- > Ieder jaar het Feest van de Talen organiseren: een ludiek en feestelijk evenement dat de inwoners van de verschillende deelgebieden met andere talen en culturen in contact brengt

5 Een ambitieus cultureel aanbod

Internationale metropolen onderscheiden zich door hun dynamisch en rijk cultureel leven, met talrijke voorzieningen voor productie en spreiding, wat ook een zeer positief effect heeft op hun imago.

Voor de Frans-Belgische metropool is de hoofddoelstelling het uitbouwen van het grensoverschrijdend cultureel netwerk van actoren, initiatieven en faciliteiten, dat alle inwoners ten goede komt. Het feit dat Lille in 2004 culturele hoofdstad van Europa wordt biedt een unieke kans om dit proces te versnellen.

CONCREET

- > Grensoverschrijdende culturele evenementen organiseren en de grensoverschrijdende promotie van het culturele aanbod bevorderen
- > Een grensoverschrijdend schema voor culturele ontwikkeling.

6 Encourager la formation et l'emploi transfrontaliers

Le marché de l'emploi présente des déséquilibres de part et d'autre de la frontière. Favoriser le recrutement de travailleurs transfrontaliers, ces "pionniers" qui expérimentent et construisent au quotidien la métropole franco-belge, constitue un moyen de mieux faire coïncider l'offre et la demande d'emploi. L'enjeu aussi est de favoriser l'intégration des tissus économiques pour faire de la métropole transfrontalière un gisement économique unique offrant des débouchés et des opportunités d'affaires pour les entreprises locales et les investisseurs étrangers ainsi que des opportunités de carrière pour les travailleurs. Pour dynamiser cette économie transfrontalière, plusieurs obstacles demandent encore à être levés.

Quant à la mobilité transfrontalière des étudiants, elle reste faible et pèse sur le niveau de formation et de qualification de la population. Malgré la densité de l'offre universitaire côté français, peu de Flamands ou de Wallons s'inscrivent dans l'enseignement supérieur français. L'enjeu est de favoriser l'accès aux formations et de développer une offre correspondant mieux aux besoins d'un territoire transfrontalier à vocation européenne, à la rencontre des cultures latine, germanique et anglo-saxonne.

CONCRÈTEMENT

- > Harmoniser les procédures et réglementations, expérimenter des formes de décloisonnement des marchés de l'emploi et créer un centre transfrontalier d'orientation professionnelle
- > Diffuser un guide sur l'offre de formation, créer un passeport étudiant transfrontalier et encourager la reconnaissance et l'équivalence des diplômes de part et d'autre de la frontière
- > Créer un pôle de compétence sur l'Europe du Nord, lieu de formation et de recherche pluridisciplinaire et développer les universités d'été s'adressant à une diversité de publics

7 Faire émerger des événements rassembleurs

L'organisation de grandes manifestations festives et ludiques sert souvent de liant pour cristalliser les énergies et fédérer les acteurs d'un même territoire.

Il s'agit de cibler des événements mobilisateurs, de dimension métropolitaine, capables de témoigner de cette identité transfrontalière originale et de susciter un sentiment d'appartenance auprès des habitants. Lille 2004 capitale européenne de la culture est une chance à saisir.

CONCRÈTEMENT

- > Lancer un appel à projet pour déterminer le "grand événement" de la métropole franco-belge et soutenir les opérations de Lille 2004 contribuant à l'affirmation d'une identité transfrontalière

6 Open grenzen voor opleiding en werkgelegenheid

Zowel aan Franse als aan Belgische zijde zijn er problemen op de arbeidsmarkt. Door de aanwerving van grensoverschrijdende werknemers te bevorderen kunnen vraag en aanbod beter op elkaar afgestemd worden. Wie over de grens werkt, bouwt ook mee aan de grensoverschrijdende metropool. Op die manier ontstaan er synergieën tussen de verschillende lokale economieën, en een gemeenschappelijk economisch aanbod, wat zowel de eigen bedrijven als buitenlandse investeerders ten goede komt, in hun vraag naar een gunstig ondernemingsklimaat en ruime afzetgebieden. Ook voor werknemers en werkzoekenden ontstaan zo ruimere carrièremogelijkheden. Om dergelijke grensoverschrijdende economische relaties te bevorderen moeten echter nog heel wat obstakels uit de weg geruimd worden.

De grensoverschrijdende mobiliteit van studenten blijft beperkt. Dit weegt door op het opleidingsniveau van de bevolking. Ondanks het hoge aanbod en de verscheidenheid van het hoger onderwijs aan Franse zijde laten slechts weinig Walen en Vlamingen zich daar inschrijven. Het komt er op aan de toegang tot dit onderwijs te verruimen, en het aanbod een meer grensoverschrijdende en Europese dimensie te geven: als kruispunt van Latijnse, Germaanse en Angelsaksische culturen en samenlevingen.

CONCREET

- > De procedures en reglementeringen harmoniseren; experimenteren met vormen van ontgrenzing van de arbeidsmarkten; een grensoverschrijdend centrum voor beroepsoriëntatie oprichten
- > Een gids verspreiden over het onderwijsaanbod; een grensoverschrijdend studentenpaspoort creëren; de erkenning en gelijkwaardigheid van de diploma's aan weerszij van de grens nastreven
- > Een Instituut voor Noord-Europese studies oprichten met pluridisciplinaire opleidingen en onderzoek; zomeruniversiteiten inrichten voor uiteenlopende doelgroepen

7 Publiekstrekking organiseren

Grootschalige feestelijke en ludieke manifestaties zijn perfecte instrumenten om de actoren van eenzelfde gebied samen te brengen en te mobiliseren.

Op schaal van de Frans-Belgische metropool moeten evenementen georganiseerd worden die de grensoverschrijdende identiteit versterken en de betrokkenheid van het publiek vergroten. "Lille 2004 culturele hoofdstad van Europa" vormt een kans uit duizenden.

CONCREET

- > Oproepen tot ideeën en projecten voor het "grote evenement" van de Frans-Belgische metropool; Lille 2004 ondersteunen – dit moet bijdragen tot versterking van grensoverschrijdende identiteit en imago

La métropole franco-belge :

un territoire pour créer et entreprendre

Ruimte om te ondernemen in de Frans-Belgische metropool

• Exister sur la scène internationale, s'ériger en métropole européenne reconnue attirant les capitaux, les fonctions économiques à forte valeur ajoutée et les emplois qualifiés nécessite de gommer les handicaps qui pénalisent aujourd'hui la métropole franco-belge dans cette compétition entre les territoires. Sans oublier de valoriser ses spécificités, comme sa diversité tri-culturelle et bi-nationale, en atouts forts de développement.

1 Conforter l'accessibilité internationale de la métropole

(Lire aussi p.19 "Promouvoir les déplacements alternatifs à la voiture")

L'accessibilité internationale du territoire transfrontalier est une condition clé pour réussir la métropolisation. Autoroutes, TGV, aéroports : la métropole bénéficie d'une bonne desserte multimodale. Pourtant cette innervation du territoire en infrastructures de transports demande encore des améliorations.

En matière aéroportuaire et ferroviaire, la proximité de trois aéroports dotés de liaisons nationales et internationales (Lesquin, Roissy et Zaventem) et la desserte par TGV constituent une chance indéniable, à nuancer toutefois en raison de la difficulté à accéder à cette offre en certains lieux du territoire. En matière autoroutière, la congestion du réseau réclame de trouver des solutions pour garantir l'accessibilité de la métropole.

• Wil de Frans-Belgische metropool als Europese metropool erkend worden, wil ze investeringskapitaal, economische activiteiten en hooggekwalificeerde jobs aantrekken, dan moet ze de handicaps kunnen overwinnen die momenteel haar concurrentiekracht op de internationale scène beperken. Ze moet ook haar eigenheid, zoals haar triculturele en binationale verscheidenheid, als krachtige ontwikkelingstoeven kunnen gebruiken.

1 De internationale bereikbaarheid verbeteren

(Lees ook p.19 "Alternatieven voor het autoverkeer stimuleren")

Internationale bereikbaarheid is één van de hoofdvoorwaarden voor het welslagen van de metropoolvorming. Dankzij HST, luchthavens en autowegen beschikt de Frans-Belgische metropool over uitstekende infrastructures. Toch kan de bereikbaarheid nog verbeterd worden.

De nabijheid van drie luchthavens, die talrijke nationale en internationale verbindingen bieden (Lesquin, Roissy en Zaventem), en het aanbod aan snelle en regelmatige HST-verbindingen zijn uitstekende troeven. Toch moeten die genuanceerd worden, omdat ze voor sommige deelgebieden moeilijk bereikbaar blijven. Ook voor het wegverkeer moeten nieuwe oplossingen gevonden worden, om de dreigende verzadiging door lokaal en internationaal verkeer terug te dringen.

CONCRÈTEMENT

- > Coordonner les politiques de mobilité entre autorités compétentes
- > Améliorer les liaisons, notamment en transports en commun, au sein de la métropole et de l'Eurorégion ainsi que vers le reste de l'Europe, à partir de lieux stratégiques plurifonctionnels dédiés à l'accueil d'activités à haute valeur ajoutée
- > Faire évoluer la gare Lille-Europe en une "aérogare urbaine" facilitant la multimodalité air/fer et l'accessibilité nationale et internationale de la métropole

2 Mutualiser les efforts de promotion et d'accueil auprès des investisseurs

Attirer de nouvelles activités, de nouvelles fonctions, nécessite plus que jamais de donner une image cohérente des atouts de la métropole. L'efficacité des actions de promotion du territoire à l'étranger et l'attractivité des zones d'activités du territoire auprès d'investisseurs potentiels demandent à être améliorées, notamment grâce à une mutualisation des moyens.

L'enjeu de la mutualisation est de rassembler, coordonner, les opérateurs de part et d'autre de la frontière intervenant aujourd'hui de manière éclatée dans la promotion économique, l'aide à l'implantation d'entreprises ou d'institutions internationales et la création de zones d'activités. Cette mutualisation peut prendre plusieurs formes : construction d'une offre économique de qualité, création d'outils communs de promotion, réalisation ou gestion commune d'équipements ou de services (parcs d'activités...).

CONCRÈTEMENT

- > Créer un outil de promotion et d'accueil unique pour intensifier la communication et le lobbying et guider les investisseurs dans leurs prospections foncières et démarches administratives
- > Faire émerger des candidatures communes pour l'accueil de grands projets structurants, sur le principe que l'investissement profitant à l'un profite à tous
- > Promouvoir l'utilisation ou la valorisation communes des équipements, services et offres foncières, voire la production d'une offre économique commune

3 Faciliter la fluidité des échanges de personnes et de biens (Lire aussi p.11 "Encourager la formation et l'emploi transfrontaliers")

Des opportunités économiques ne sont pas saisies en raison de freins, de contraintes réelles ou supposées, qui entravent le développement d'activités au-delà de la frontière. Les entreprises hésitent à nouer des relations clients-fournisseurs ou à investir. Et les salariés à franchir la frontière...

CONCRET

- > Het mobiliteitsbeleid van de bevoegde overheden beter op elkaar afstemmen
- > De verbindingen verbeteren, met name met het openbaar vervoer, zowel lokaal, Euroregionaal als Europees ; daarbij bijzondere aandacht hebben voor de strategische, multifunctionele plaatsen met hoogwaardige activiteiten
- > Het station Lille-Europe als "stedelijke lucht- en spoorhaven" ontwikkelen, om zo de nationale en internationale bereikbaarheid van de metropool en de multimodaliteit luchtvaart-spoorweg te verbeteren

2 Gezamenlijke regio- of citymarketing, en gezamenlijke assistentie aan kandidaat-investeerdere

Om nieuwe activiteiten en nieuwe functies aan te trekken moet de metropool zich meer dan ooit profileren als een gebied met een aantrekkelijk ondernemingsklimaat. Door bundeling van middelen kunnen de doeltreffendheid van promotie-initiatieven in het buitenland en de attractiviteit van de bedrijvenparken voor potentiële investeerders vergroot worden.

Talrijke actoren aan weerszijden van de grens zijn actief met economische promotie, met het verlenen van assistentie bij vestiging van internationale bedrijven en instellingen, of met het inrichten van bedrijvenparken. De doeltreffendheid van al die acties kan vergroot worden door de vaak versnipperde krachten en middelen te bundelen. Dergelijke samenwerking kan meerdere vormen aannemen : het aanbieden van een hoogwaardig aanbod aan bedrijvenparken, het creëren van gemeenschappelijke promotiemiddelen, het gezamenlijk realiseren of exploiteren van voorzieningen of diensten...

CONCRET

- > Gezamenlijke initiatieven en instanties voor economische promotie en om potentiële investeerders te begeleiden bij het zoeken naar een geschikte locatie en bij de afhandeling van administratieve procedures
- > Gezamenlijke kandidaatstellingen voor belangrijke projecten, ervan uitgaand dat een investering in één van de deelgebieden ook meerwaarden creëert in de andere deelgebieden
- > Voorzieningen, diensten of bedrijvenparken gezamenlijk benutten en promoten, of zelfs creëren en ontwikkelen

3 Open grenzen voor bedrijven

(Lees ook p.11 "Open grenzen voor opleiding en werkgelegenheid")

Nogal wat kansen op het vlak van economische ontwikkeling blijven nu nog onbenut, omwille van reële of vermeende obstakels : bedrijven schrikken ervoor terug aan de andere kant van de grens klanten of leveranciers te zoeken, investeringen uit te voeren en /of personeel te recruter. Ook werknemers en werkzoekenden zijn vaak terughoudend om over de grens te gaan werken.

Un effort d'information et de sensibilisation est à mener pour témoigner des opportunités auprès du plus grand nombre et éclairer sur la richesse des dynamiques économiques. Ceci dans l'espoir de mieux rapprocher l'offre et la demande d'emploi, créer des synergies et faire émerger des projets économiques transfrontaliers.

CONCRÈTEMENT

- > Créer le Laboratoire européen d'intégration économique (L.E.I.E.) pour expérimenter de nouvelles formes européennes d'intégration économique et sociale qui témoignent que la frontière peut être un atout économique déterminant, la métropole jouissant d'un positionnement idéal pour devenir ce laboratoire grandeur nature
- > Mettre en place un observatoire économique transfrontalier, centre de ressources dédié aux acteurs économiques et institutionnels pour les éclairer dans leurs stratégies et faciliter la synergie de leurs politiques

4 Développer des pôles de recherche et de formation de renommée internationale

L'attractivité d'un territoire se mesure aussi à sa capacité à innover et à former du personnel qualifié. Aujourd'hui l'offre de recherche et de formation, principalement localisée sur le versant français, souffre malgré sa diversité d'un déficit de notoriété et de rayonnement au plan européen.

L'enjeu est de structurer, fédérer, fortifier cette offre, aujourd'hui encore trop éclatée, en pôles d'excellence reconnus. Des savoir-faire existent dans la biologie génomique, les technologies avancées de la communication, la qualité et la sécurité agro-alimentaire... Ce sont autant d'atouts pour attirer des projets générateurs d'innovation et de valeur ajoutée pour la métropole.

Daarom is het nodig meer en gedegen informatie te verspreiden om zo veel mogelijk mensen en bedrijven te wijzen op de reële kansen en voordelen, en op de kracht en de impact van de actuele economische ontwikkelingen, zodat vraag en aanbod naar werkgelegenheid beter op elkaar afgestemd worden, nieuwe synergieën ontstaan en grensoverschrijdende economische projecten tot ontwikkeling komen.

CONCRET

- > Het "Laboratorium voor Economische Integratie in Europa" (L.E.I.E.) : experimenteren met nieuwe vormen van economische en sociale integratie, waarbij de grens een belangrijke economische troef kan zijn. De Frans-Belgische metropool is ideaal gelegen en samengesteld om als doeltreffende proeftuin te fungeren
- > Een grensoverschrijdend centrum voor economische observatie opzetten, dat ondernemers en beleidsvoerders pertinente informatie geeft voor hun bedrijfsstrategieën en voor hun ontwikkelingsbeleid

4 Onderzoeks- en opleidingscentra ontwikkelen met een internationale reputatie

De attractiviteit van een regio kan worden gemeten aan de hand van haar capaciteit om te innoveren en om hooggekwalificeerd personeel op te leiden. Het aanbod aan onderzoek en opleidingen in de Frans-Belgische metropool, dat zich vooral aan Franse zijde situeert, kampt, ondanks zijn verscheidenheid, met een tekort aan naambekendheid en uitstraling op Europees niveau.

Om erkend te worden als centrum van expertise moet dit vandaag nog versnipperde aanbod worden gestructureerd, versterkt en uitgebouwd. Genbiologie, geavanceerde transporttechnologieën en kwaliteit en veiligheid van voedingswaren zijn drie voorbeeld domeinen waarin veel know-how aanwezig is : het zijn belangrijke troeven om projecten met een hoog innovatiegehalte aan te trekken.

CONCRÈTEMENT

- > Faciliter la mise en réseau transfrontalière des entreprises, des organismes de formation et des institutions de recherche, transformer ces réseaux en pôles d'excellence et assurer leur promotion à l'étranger
- > Développer des systèmes transfrontaliers d'innovation (par exemple dans le domaine de l'environnement) en favorisant la mise en relation et en synergie des industriels et des laboratoires de recherche

5 Fortifier la pratique des langues étrangères

(Lire aussi p.10 "Lever l'obstacle de la langue")

Le faible niveau de pratique et de maîtrise des langues étrangères, en particulier chez les Français et les Wallons, freine l'émergence d'une métropole internationale. En favorisant des comportements économiques de repli et des pratiques autarciques, il exclut les entreprises et les consommateurs d'opportunités économiques. Ce déficit de pratique devient parfois un facteur discriminant dans les choix d'implantation de grandes entreprises étrangères.

Toutefois avec deux langues maternelles, le néerlandais et le français, et des habitants de culture étrangère (arabe, portugais, espagnol...), la métropole peut tirer parti d'un environnement multilingue pour fortifier de part et d'autre de la frontière la maîtrise de plusieurs langues étrangères.

CONCRÈTEMENT

- > Mettre en place un accueil multilingue à destination des clientèles touristiques ou d'affaires
- > Créer la Maison des langues d'Europe, lieu permanent de sensibilisation et de maîtrise des langues, et ouvrir un lycée transfrontalier préparant à l'enseignement supérieur en France et en Belgique, avec des cours donnés en Allemand, Français et Néerlandais
- > Publier un guide permanent sur l'offre de formation et organiser des formations en langues à destination des acteurs impliqués dans des coopérations transfrontalières

CONCRET

- > De grensoverschrijdende netwerkvorming van bedrijven, opleidingscentra en onderzoeksinstellingen bevorderen ; deze netwerken omvormen tot centra van expertise ; hun promotie in het buitenland verzorgen
- > Grensoverschrijdende innovatiesystemen ontwikkelen (bijvoorbeeld inzake milieubescherming) door het bevorderen van de onderlinge relaties en het tot stand brengen van synergieën tussen bedrijven en onderzoekslaboratoria

5 Een stap voorwaarts in talenkennis

(Lees ook p.10 "Bevorderen van meertaligheid")

Met name aan Franse en Waalse zijde is de kennis en het gebruik van vreemde talen vrij beperkt. Dit vormt een obstakel voor de ontwikkeling van een internationale metropool. Als bedrijven en consumenten zich te veel op nationale markten en eigen taal richten laten ze mooie kansen liggen. Soms vormt deze slechte talenkennis ook een belemmering voor het aantrekken van grote buitenlandse bedrijven.

Positief voor de metropool is dan weer de aanwezigheid van twee moedertalen, Nederlands en Frans, en van talrijke inwoners van buitenlandse afkomst (Arabisch, Portugees, Spaans...). De metropool kan deze meertaligheid goed benutten, om aan weerszijden van de grens de kennis van meerdere vreemde talen te bevorderen.

CONCRET

- > Meertalig onthaal van toeristen en zakenlui
- > Het Huis van de Talen van Europa, een permanente ruimte omtrent talen en taalbeheersing ; een grensoverschrijdend lyceum dat toegang biedt tot het hoger onderwijs in Frankrijk en België, en waar het Frans, het Nederlands en het Duits, als onderwijstalen worden gebruikt
- > Een permanente gids met het aanbod aan vreemde talenonderwijs ; taalcursussen voor wie betrokken is bij grensoverschrijdende projecten

La métropole franco-belge : *un territoire de qualité*

Een goede omgevingskwaliteit

in de Frans-Belgische metropool

• Une ressource en eau menacée, un déficit en espaces verts, des milieux naturels érodés ou menacés... la métropole franco-belge a payé un lourd tribut aux logiques productivistes, au développement industriel et urbain. Aujourd'hui, l'heure est à la reconquête d'une qualité urbaine, environnementale et paysagère. L'enjeu ? accomplir un puissant saut qualitatif en se débarrassant des stigmates de la reconversion et d'une image parfois négative pour faire du territoire transfrontalier un espace d'aménités et un cadre de vie attractif pour les habitants et les entreprises.

1 Préserver la ressource en eau

L'eau ignore les frontières. En incarnant à merveille le dépassement des limites administratives, elle légitime les coopérations transfrontalières à l'échelle des bassins versants. Ici, l'enjeu est de faire face à la surexploitation de la nappe, au traitement des eaux usées, à la pollution des rivières et cours d'eau...

Des coopérations se sont mises en place depuis quelques années. Ces initiatives sont à amplifier pour accélérer cette reconquête de l'eau et la valoriser dans des aménagements paysagers et récréatifs.

• Watervervuiling, gebrek aan groen, aangetaste en bedreigde ecosystemen... de Frans-Belgische metropool heeft een zware tol betaald voor haar industriële en stedelijke ontwikkeling. Stad en dorp, milieu, natuur en landschap moeten dringend verbeterd worden. Er moet komaf worden gemaakt met de stigmata van de industriële reconversie en met het negatieve imago van de streek om tot een nieuw evenwicht en een aantrekkelijke synergie te komen tussen het welzijn van de bevolking, de aandacht voor het milieu en een goed ondernemingsklimaat.

1 Waterbeheer

Water kent geen grenzen. Het houdt geen rekening met administratieve beperkingen. Grensoverschrijdend samenwerken op schaal van de stroombekkens dringt zich op. De te intensieve waterwinning moet tot aanvaardbare niveau's worden teruggebracht. Waterzuivering en watervervuiling moeten gezamenlijk worden aangepakt.

Sinds meerdere jaren wordt daaraan gewerkt. Dergelijke projecten en initiatieven moeten verder worden uitgebouwd, zodat de verbetering van de waterkwaliteit bespoedigd wordt, en de landschappelijke en natuurwaarde kan toenemen. Landschappelijke en recreatieve projecten halen daar voordeel uit.

CONCRÈTEMENT

- > Développer des opérations innovantes de gestion alternative de l'eau à l'échelle de la parcelle, d'un quartier, d'un cours d'eau,...
- > Organiser des systèmes d'alerte et d'intervention en cas de pollution accidentelle
- > Créer un observatoire transfrontalier des ressources en eau

CONCREET

- > Innoverende initiatieven stimuleren voor alternatief water-beheer, op schaal van een perceel, een wijk, een waterloop,...
- > Een gemeenschappelijk waarschuwingssysteem en interventieplan bij accidentele vervuiling
- > Een grensoverschrijdend observatorium voor waterkwaliteit

2 Valoriser les paysages du quotidien et les paysages originaux ou remarquables

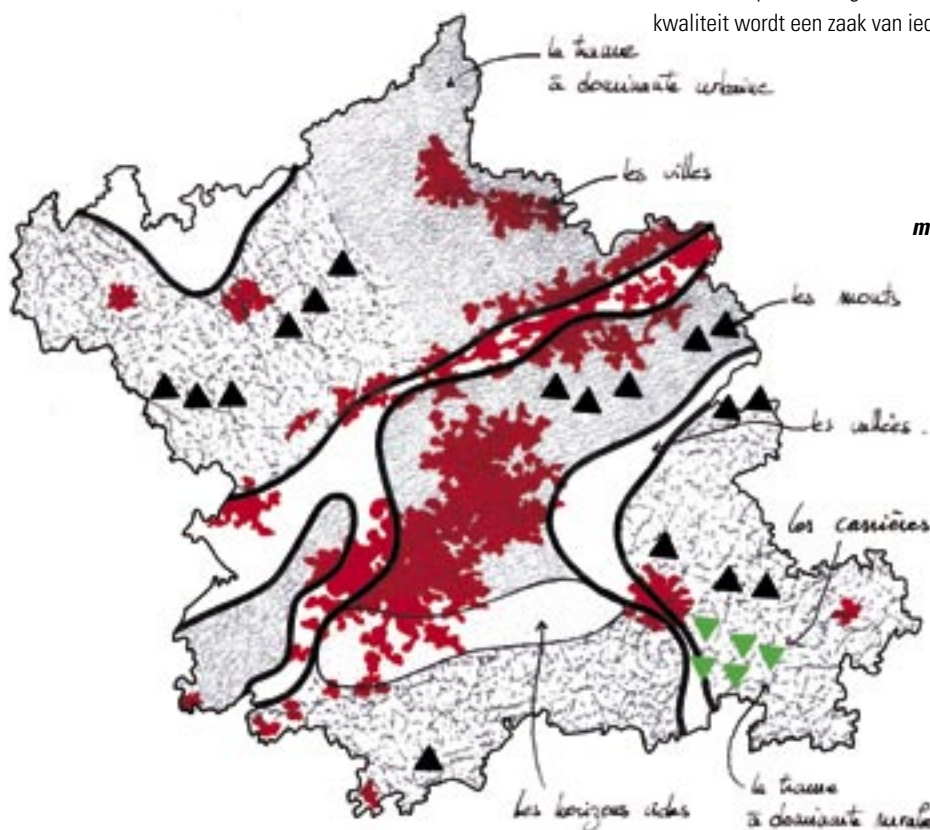
Les paysages de la métropole ont connu des bouleversements considérables qui gênent parfois la perception positive du territoire. Leur qualité ou leur non-qualité, réelle ou supposée, influent sur les représentations que s'en font les habitants et les visiteurs.

Cette identité sociale, culturelle et affective des paysages doit se travailler chaque jour. Toutefois les interventions ne peuvent se limiter aux "beaux paysages". Les paysages ordinaires, espaces de vie et de citoyenneté, lieux du quotidien qui fondent l'identité du territoire, méritent aussi d'être ménagés, aménagés et mieux connus. Des projets de valorisation pourraient mêler des logiques sociales, environnementales et économiques (loisirs, tourisme...) pour préserver les traits forts du paysage, répondre à la demande sociale des habitants en matière de loisir et de découverte et faire de la gestion des paysages l'affaire de tous.

2 Zowel dagelijkse als opmerkelijke landschappen valoriseren

Het landschap van de metropool heeft talrijke ingrijpende wijzigingen ondergaan, die vaak de positieve beeldvorming van het gebied in de weg staan. De reële of veronderstelde kwaliteit of non-kwaliteit heeft invloed op het beeld dat de inwoners en de bezoekers zich van de metropool vormen.

Aan de sociale, culturele en affectieve aspecten van het landschap moet elke dag gewerkt worden. Die aandacht mag zich echter niet beperken tot de "mooie landschappen". Ook de gewone of "dagelijkse" landschappen, in de leefomgeving van de burgers, die de metropool haar identiteit geven, verdienen aandacht, bescherming en initiatieven van landschapontwikkeling. Daarbij is het belangrijk dat er ook synergie ontstaat met sociale, economische en ecologische dynamieken: de kenmerken van het landschap beschermen en versterken gaat hand in hand met natuurontwikkeling, met economische belangen en met het bieden van antwoorden op de vraag naar recreatiemogelijkheden en kansen om de streek op een aangename manier te ontdekken. Landschappelijke kwaliteit wordt een zaak van iedereen.

opmerkelijke en dagelijkse landschappen in de metropool ; met "Bergen", valleien, steengroeven en open horizons als motieven op een soms heel stedelijk, dan weer landelijk stramien

paysages remarquables et quotidiens de la métropole ; monts, vallées, carrières et horizons vides... autant de motifs qui arrêtent le regard sur une trame de fond, parfois très urbaine, parfois plus rurale

CONCRÈTEMENT

- > Élaborer des plans paysagers pour les paysages emblématiques (carrières du Tournaisis, monts, plateaux du Mélançois)
- > Mettre en place l'opération "101 projets locaux pour un grand projet de paysage", assorti d'un fonds de concours pour soutenir les projets locaux de construction de paysages
- > Réaliser le parc transfrontalier du Ferrain
- > Lancer une démarche commune de type "Parc naturel régional" sur le secteur Monts de Flandre/Plaine de la Lys
- > Concrétiser le projet de "Maillage bleu métropolitain", opération de reconquête paysagère et de valorisation des rivières et canaux qui innervent l'ensemble du territoire et en favorisent la découverte
- > Développer un réseau transfrontalier d'itinéraires cyclo-touristiques favorisant la découverte du paysage

3 Jouer sur la qualité urbaine

Avec sa mosaïque de villes et d'aménités, la métropole fait fi de l'uniformité. Juxtaposition originale de vides et de pleins, de formes architecturales variées, chaque ville possède sa propre identité urbaine façonnée par l'histoire.

Pour améliorer l'attractivité de la métropole, l'enjeu est d'améliorer la qualité urbaine de ses composantes, villes et villages. En particulier en affirmant le poids et la lisibilité des cœurs de ville, en renouvelant les tissus urbains déqualifiés, en défendant le principe de mixité urbaine, en enrichissant les relations ville/campagne, en améliorant l'accessibilité transfrontalière des centres villes...

CONCRÈTEMENT

- > Réaliser des projets d'aménagement transfrontaliers : projet urbain de Mouscron, Tourcoing, Wattrelos ; "Carré urbain" de Comines ; Parc de la Lys à Halluin et Menen
- > Développer les échanges d'expériences sur les politiques de renouvellement et d'aménagement urbain

4 Partager des stratégies transfrontalières d'aménagement et de développement

L'échelle transfrontalière se révèle dans certains cas mieux appropriée pour répondre aux enjeux forts du territoire, comme la gestion de l'eau, les problèmes de mobilité...

L'élaboration et la mise au débat de stratégies globales dans les champs de l'aménagement, du développement, de l'environnement et des transports sont une priorité pour inscrire les projets de chacun dans une cohérence d'ensemble et amplifier les impacts attendus. Dans l'attente, une période d'apprentissage s'impose pour aider peu à peu les acteurs à accomplir leur "révolution culturelle" et à intégrer davantage la dimension transfrontalière dans leurs pratiques professionnelles et leurs décisions.

CONCRET

- > Landschapsplannen uitwerken voor de steengroeves van de Tournaisis, voor de "Bergen", en voor de open horizons van Mélançois
- > "101 lokale projecten voor een groot landschapsproject" : een steunfonds voor lokale projecten voor landschapsopbouw
- > Het grensoverschrijdend park van Ferrain realiseren
- > Voor het gebied van de Vlaamse Heuvels en de Leievlakte een gemeenschappelijke aanpak opstarten (in de zin van een "Regionaal landschap")
- > Het "Blauwe netwerk" : de opwaardering van rivieren en kanalen, als band tussen de talrijke steden en deelgebieden van de metropool, en als uitnodiging om de streek te verkennen
- > Een grensoverschrijdend recreatief netwerk van fietspaden

3 Kiezen voor stedelijke kwaliteit

De metropool is een verscheiden mozaïek van steden en plaatsen. Stedelijke en open ruimtes wisselen elkaar af. Elke stad heeft haar eigen identiteit, die tot uitdrukking komt in haar open ruimten, in haar structuur, en in haar architectuur. Ze is het resultaat van een unieke, lange en rijke geschiedenis.

De erkenning en de verbetering van de stedelijke kwaliteit, in dorpen en steden, is een belangrijke uitdaging voor de metropool. De aantrekkelijkheid van de metropool hangt immers ook af van de kwaliteit van de individuele steden : leefbare en leesbare steden, sterke stadscentra, vernieuwde binnensteden met verweving van functies en bevolkingsgroepen, boeiende relaties tussen stad en platteland, goede bereikbaarheid (met name grensoverschrijdend), enz.

CONCRET

- > Grensoverschrijdende stedelijke projecten : Mouscron-Tourcoing-Wattrelos ; het "Carré urbain" van Comines ; het Leiepark in Menen en Halluin...
- > Ervaringen uitwisselen over het stadsvernieuwings- en stadsinrichtingsbeleid aan weerszijden van de grens

4 Gezamenlijke grensoverschrijdende ordenings- en ontwikkelingsstrategieën definiëren

Sommige belangrijke uitdagingen kunnen slechts vanuit een grensoverschrijdend perspectief correct worden benaderd. Voorbeelden zijn waterbeheer en mobiliteit.

De uitwerking en bespreking van globale strategieën voor ruimtelijke ordening, stedelijke ontwikkeling, milieu en transport zijn van prioritair belang om alle projecten in een coherent geheel te kunnen situeren, en om de gunstige effecten te versterken. In afwachting daarvan is een leerperiode nodig om de actoren geleidelijk aan te helpen bij hun "culturele revolutie", en hen te leren bij hun dagelijkse beslissingen met de grensoverschrijdende dimensie rekening te houden.

CONCRÈTEMENT

- > Organiser des démarches de réflexion et de concertation communes entre les acteurs de l'aménagement, des déplacements et de l'environnement pour favoriser la prise en compte des enjeux et impacts transfrontaliers dans leurs décisions
- > Associer systématiquement des participants "outre-frontière" aux réunions portant sur des projets à impact transfrontalier et les informer régulièrement de l'avancée des projets

5 Promouvoir les déplacements alternatifs à la voiture

Outre l'ambition affichée en matière d'accessibilité internationale, la qualité des déplacements internes au sein de la métropole est aussi à cultiver. Le principe d'équilibre doit prévaloir pour satisfaire les besoins en mobilité de chacun tout en répondant à l'élévation des exigences en matière de santé publique et de qualité environnementale.

Déjà de part et d'autre de la frontière, plan de déplacements urbains (PDU) et plans communaux de mobilité (PCM) mettent en œuvre cette notion d'équilibre, notamment en réduisant la place et l'usage de la voiture en ville, en encourageant les transports collectifs et les modes de déplacements "doux", comme la marche et le vélo.

CONCRÈTEMENT

- > Créer un lieu de concertation pour harmoniser la planification et la programmation d'infrastructures de transport et partager les acquis en matière de politiques de mobilité
- > Prolonger l'offre de transport en site propre entre Lille et Mouscron ainsi qu'entre Lille et Comines-Belgique (métro, tramway, train-tramway...)
- > Améliorer les performances de l'offre ferroviaire entre Lille et Kortrijk ainsi qu'entre Lille et Tournai
- > Poursuivre l'intégration tarifaire et l'information multimodale pour faciliter l'accès à plusieurs modes de déplacement collectifs au cours d'un même parcours grâce à un titre de transport unique
- > Réaliser les continuités routières
- > Développer un réseau transfrontalier d'itinéraires cyclables

CONCRET

- > Gemeenschappelijke denk- en overlegprocessen organiseren tussen de actoren die betrokken zijn bij ruimtelijke ordening, mobiliteit en milieu, zodat ze bij hun beslissingen meer rekening gaan houden met grensoverschrijdende aspecten
- > Deelnemers van over de grens systematisch betrekken bij vergaderingen over projecten met grensoverschrijdende impacten en ze regelmatig informeren over de vorderingen hiervan

5 Alternatieven voor het autoverkeer stimuleren

Behalve de internationale bereikbaarheid is ook de interne bereikbaarheid van de metropool van groot belang. Er moet gestreefd worden naar een nieuw evenwicht tussen enerzijds de mobiliteitsbehoeften van iedereen en anderzijds de strengere eisen op het gebied van volksgezondheid en milieu.

Aan weerszijden van de grens bestaan er al stedelijke verkeers- en mobiliteitsplannen die naar dit evenwicht streven. Ze beogen de plaats en het gebruik van de auto in de stad terug te dringen, en het aandeel van het openbaar vervoer en de "zachte" weggebruikers, zoals fietsers en voetgangers, te verhogen.

CONCRET

- > Permanent overleg organiseren omtrent de planning en uitvoering van nieuwe vervoersinfrastructuren en omtrent het mobiliteitsbeleid
- > Het openbaar vervoer in eigen baan verbeteren tussen Lille en Mouscron (metro of tram) en tussen Lille en Comines-België (trein-tram)
- > Betere reistijden voor het treinverkeer tussen Lille en Kortrijk en tussen Lille en Tournai
- > Een gemeenschappelijk vervoersbewijs en een informatie-systeem dat toegang geeft tot verschillende vervoersnetten om makkelijk van het ene openbaar vervoersmiddel op het andere over te stappen
- > De ontbrekende schakels in het wegennet realiseren
- > Een grensoverschrijdend recreatief netwerk van fietspaden

La métropole franco-belge :

un territoire de décision et d'action collectives

Samen beslissen en samen handelen

in de Frans-Belgische metropool

• La métropole franco-belge, ou plus largement l'aire métropolitaine avec l'ancien bassin minier du Nord – Pas de Calais, se distingue par une continuité d'agglomérations urbaines polarisées autour de villes centres. Face à l'éclatement des pouvoirs locaux, à la spécificité des politiques nationales en matière de développement et d'aménagement, comment impulser une dynamique de territoire commune ? comment mettre en œuvre une stratégie transfrontalière ? comment dialoguer et travailler ensemble ? quelle forme de gouvernance peut s'adapter à une métropole polycentrique, tri-culturelle et bi-nationale ?

À ce jour, de nombreux obstacles jalonnent le chemin de la coopération transfrontalière. La faiblesse des structures juridiques et des instruments financiers adaptés à des maîtrises d'ouvrage transfrontalières, la complexité des procédures nationales..., sont autant de freins à cette ambition de fonder une métropole franco-belge. D'où l'importance d'inventer et de mettre en œuvre de nouvelles formes de gouvernance transfrontalière souples, évolutives, capables de répondre dans la longue durée à l'évolution des attentes, des ambitions et des outils.

1 Définir un cadre juridique et des moyens appropriés aux enjeux

La constitution de la COPIT en association sans but lucratif de droit français en 2000, après neuf ans de fonctionnement informel, est un premier pas décisif qui témoigne d'une volonté collective d'avancer concrètement dans la voie du transfrontalier et de disposer de moyens d'action communs. Toutefois ce premier pas reste encore insuffisant. Il ne permet pas de répondre de manière optimale aux enjeux de la métropolisation et de la coopération.

Réaliser ensemble des projets d'aménagement et de développement, contribuer au rayonnement de la métropole à l'extérieur, nécessite un cadre et des instruments juridiques adaptés pour porter des maîtrises

• De Frans-Belgische metropool (of ruimer gezien het Metropoolgebied, als het vroegere Mijnbekken van Nord – Pas de Calais wordt meegerekend) karakteriseert zich als een "tros" of "bundel" van stedelijke agglomeraties die georganiseerd zijn rond centrumsteden. In deze context van versnippering van lokale bevoegdheden en van verschillen in nationaal of regionaal ontwikkelings- en ordeningsbeleid is het een hele uitdaging een gemeenschappelijke dynamiek op gang te brengen : een grensoverschrijdende strategie uitvoeren, samen overleg plegen en samen handelen... Welk beleidskader is het meest geschikt voor een polycentrische, triculturele en binationale metropool ? De weg van de grensoverschrijdende samenwerking is bezaaid met hindernissen : het ontbreken van juridische structuren en van efficiënte financieringsmechanismen voor de "bouwheren" van grensoverschrijdende projecten, en de complexiteit van de nationale procedures zijn evenveel remmen voor het tot stand komen van een echte Frans-Belgische metropool. Daarom is het belangrijk nieuwe, grensoverschrijdende beleidskaders te ontwikkelen, die ook voldoende soepel en evolutief zijn om op langere termijn antwoorden te bieden aan de evolutie van de verwachtingen, ambities en middelen.

1 Een krachtig juridisch kader en aangepaste middelen

De GPCI is een vereniging zonder winstoogmerk naar Frans recht, die in september 2000 werd opgericht. Na negen jaar informele werking was dat een eerste beslissende stap die getuigt van de gemeenschappelijke wens om concreet vooruitgang te boeken op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking, en daartoe over gemeenschappelijke werkmiddelen te beschikken. Die eerste stap is echter onvoldoende. Hij volstaat niet om efficiënt in te gaan op de uitdagingen van de grensoverschrijdende metropoolvorming en samenwerking.

Om samen projecten uit te voeren en bij te dragen tot de uitstraling van de Frans-Belgische metropool moet een aangepast juridisch kader

d'ouvrage transfrontalières et faciliter le financement des opérations par des crédits européens, nationaux ou régionaux. Cela nécessite aussi d'inventer des instruments financiers pour stimuler les projets locaux œuvrant au développement d'une métropole franco-belge forte et solidaire.

CONCRÈTEMENT

- > Transformer la COPIT en une structure juridique bi-nationale, voire européenne
- > Créer des fonds financiers de soutien pour les projets locaux d'intérêt transfrontalier, innovants et respectant une charte qualité

2 Savoir coopérer à différentes échelles selon les parentés de problèmes et de destin

La mise en œuvre d'une stratégie transfrontalière implique des coopérations à géométrie variable dictées, façonnées, par les spécificités urbaines, les parentés de fonctionnement, les enjeux locaux... C'est notamment le cas entre Mouscron et l'agglomération lilloise qui avec leurs tissus urbains continus et leurs relations fonctionnelles partagent des préoccupations propres d'aménagement, de développement et de mobilité. C'est aussi le cas entre les villes-jumelles de la vallée de la Lys ou entre la métropole lilloise et l'ancien bassin minier du Nord-Pas de Calais.

De même, les cinq intercommunales, partenaires fondateurs de la COPIT, n'ont pas le monopole de cette coopération transfrontalière. Bien au contraire, cette dernière sera d'autant plus solide et pérenne qu'elle impliquera de manière active une diversité d'institutions, d'acteurs publics ou privés, et qu'elle s'articulera aux autres réseaux transfrontaliers (Euro 6, Eurorégion...).

Un temps de préparation, d'apprentissage, d'acculturation sera nécessaire pour sensibiliser et rassurer les différents acteurs au fait transfrontalier, bousculer leurs pratiques et les inciter à s'extraire d'un fonctionnement "autarcique" national pour raisonner plus de manière transfrontalière.

CONCRÈTEMENT

- > Articuler et encourager les projets bilatéraux et les partenariats ciblés, en cohérence et complémentarité avec la stratégie transfrontalière
- > Organiser des concertations régulières pour intensifier les échanges et les coopérations
- > Préparer les institutions à s'approprier les enjeux de la métropolisation et à coopérer avec d'autres territoires et acteurs par des moyens adaptés : actions de formation, création de lieux-ressources, échanges ou recrutement de personnel...

worden ontwikkeld, met doeltreffende instrumenten voor de "bouwheeren" van grensoverschrijdende projecten, waardoor ook de toewijzing en het efficiënt gebruik van Europese, nationale en regionale financieringen bevorderd worden. Voor lokale projecten die bijdragen aan een sterke en solidaire Frans-Belgische metropool kunnen bovendien best gezamenlijke financieringsmechanismen worden opgesteld.

CONCRET

- > Een binationale, of zelfs Europese juridische structuur voor de GPCI
- > Gezamenlijke steunfondsen voor vernieuwende lokale projecten van grensoverschrijdend belang die een kwaliteitscharter naleven

2 Kunnen samenwerken op verschillende schaalniveaus

Om de grensoverschrijdende strategie uit te voeren moet samengewerkt worden op verschillende schaalniveaus, in functie van de kenmerken van de steden of regio's, hun verwantschap en hun belangen en uitdagingen. Dat is bijvoorbeeld het geval tussen Mouscron en de agglomeratie Lille, die omwille van de continuïteit van het stedelijk weefsel en de bestaande functionele relaties voor dezelfde uitdagingen staan op het gebied van ruimtelijke ordening, stedelijke ontwikkeling en mobiliteit. Op kleinere, respectievelijk grotere schaalniveaus geldt dit ook voor de zustersteden langs de Leie of voor de grensoverschrijdende metropool Lille met het vroegere Mijnbekken van Nord-Pas de Calais.

De vijf intercommunales die deel uitmaken van de GPCI zijn overigens niet de enige dragers van de grensoverschrijdende samenwerking. Integendeel, de samenwerking zal des te steviger en duurzamer zijn als talrijke instellingen, publieke en private actoren er actief aan deelnemen, en synergie met andere netwerken (zoals Euro 6 en Euroregio) wordt nagestreefd.

Dergelijke evolutie vraagt tijd : een periode van voorbereiding, van leren en aanpassen is nodig om de actoren te sensibiliseren voor het grensoverschrijdende gebeuren en hen ermee vertrouwd te maken. Ze moeten hun manier van denken en handelen omgooien : grensoverschrijdend en (vaak nog) onbekend in plaats van nationaal en vertrouwd.

CONCRET

- > Bilaterale projecten en doelgerichte partnerships aanmoedigen die in overeenstemming zijn met de globale strategie voor een grensoverschrijdende metropool
- > Regelmatig overlegvergaderingen organiseren om informatie-uitwisseling en samenwerking te bevorderen
- > De diverse besturen en actoren voorbereiden op een grotere betrokkenheid bij de metropoolvorming, en hen aansporen tot samenwerking met andere regio's en actoren : gerichte opleidings- en uitwisselingsprogramma's, informatiecentra en aanspreekpunten, grensoverschrijdende aanwervingen...

3 Faire partager la stratégie et mobiliser l'ensemble des pouvoirs publics

La réussite du projet de coopération transfrontalière demande d'associer, d'impliquer selon leurs compétences, les autorités nationales et régionales, provinciales et départementales, ainsi que les communes et les intercommunales, pour faire partager la stratégie et inviter à une convergence des politiques publiques en faveur de la cause transfrontalière. Car le chemin de la métropolisation transfrontalière est jonché d'obstacles qui ne pourront être écartés que si l'ensemble des acteurs publics allient leurs énergies et leurs moyens.

CONCRÈTEMENT

- > Mettre au débat la stratégie et les opérations pour amener les autorités à partager l'ambition transfrontalière et à intégrer les propositions de la stratégie dans leurs politiques et projets
- > Stimuler des coopérations transfrontalières entre niveaux supérieurs de manière à harmoniser ou faire converger les politiques publiques au service du développement transfrontalier du territoire (infrastructures de transport, procédures d'urbanisme...)
- > Œuvrer pour la mise en place de cadres juridiques appropriés à des maîtrises d'ouvrage transfrontalières pour accélérer la métropolisation (signature d'une convention franco-belge, création de nouveaux outils juridiques...)

4 Inventer une gouvernance active

Activer ce processus de coopération demande aussi d'impliquer les habitants, la société civile, de manière vivante et réactive dans les réflexions et les choix de son avenir.

Cette exigence de transparence, de participation, de démocratie, n'affaiblit nullement le pouvoir de décision des élus. Au contraire elle l'enrichit. Elle fortifie le lien entre l' élu et le citoyen et facilite l'émergence de décisions répondant mieux aux préoccupations locales. A ce titre, cette coopération s'inscrit résolument dans le développement durable du territoire transfrontalier.

CONCRÈTEMENT

- > Organiser des Conférences régulières, moments privilégiés de concertation large (milieux économiques, associations, citoyens) pour explorer des voies innovantes et aider à la décision

3 Alle overheden bij de grensoverschrijdende metropoolvorming betrekken

De strategie voor een grensoverschrijdende metropool staat of valt met de vraag of nationale en regionale, provinciale en departementale overheden, gemeenten en intercommunales, elk naargelang haar bevoegdheden en middelen, willen samenwerken rond gemeenschappelijke ambities en prioriteiten. Grensoverschrijdende werking moet een volwaardig onderdeel worden van het beleid. De weg naar grensoverschrijdende metropoolvorming is immers bezaaid met talrijke hindernissen, die slechts door een gezamenlijke aanpak opgeruimd kunnen worden.

CONCRET

- > De grensoverschrijdende strategie en de projecten openbaar bespreken om de overheden aan te sporen de ambitie te delen en de concrete voorstellen in hun beleid en in hun projecten op te nemen
- > Grensoverschrijdende samenwerking tussen hogere overheden stimuleren voor een harmonieus en coherent beleid ten gunste van de grensoverschrijdende ontwikkeling van het gebied, bijvoorbeeld op het vlak van vervoersinfrastructuren en ruimtelijke ordening
- > IJveren voor de oprichting van juridische kaders die geschikt zijn voor de opdrachtgevers van grensoverschrijdende projecten : een Frans-Belgische overeenkomst, de oprichting van nieuwe juridische instrumenten...

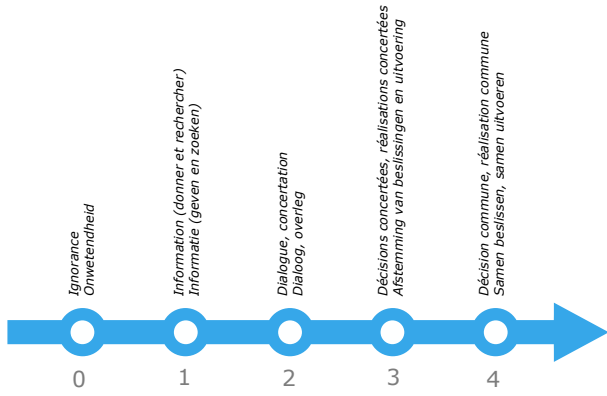
4 Een actief beleidskader ontwikkelen

Om de samenwerking te bevorderen moeten ook de burgers op een dynamische en actieve manier betrokken worden bij het denkproces en bij de keuzes voor hun toekomst.

Deze participatieve democratie betekent niet dat de beslissingsmacht van de politici verzwakt wordt. Veeleer vormt ze een verrijking en versterkt ze de band tussen de politiek en de burger. Politieke besluiten zullen nauwer aansluiten bij de verwachtingen van de burgers. Ook zo kadert de samenwerking resoluut in de keuze voor duurzame ontwikkeling van de grensoverschrijdende metropool.

CONCRET

- > Regelmatig conferenties organiseren, bevoorrechte momenten voor breed overleg (met ondernemers, verenigingen, burgers...) om innoverende wegen te verkennen en te helpen bij de besluitvorming

*stap voor stap naar meer overleg
en meer samenwerking
pas à pas vers plus de concertation
et d'actions communes*

*citoyens
d'une métropole*

burgers van
een metropool

*vier doelstellingen
quatre objectifs*

